

TA DOKUMENT JE **IZBOR ODZIVOV JAVNOSTI**, KI NASLAVLJAJO VARUHA PRAVIC GLEDALCEV IN POSLUŠALCEV IN JE NAMENJEN ZA OBVEŠČANJE UREDNIKOV OZIROMA UREDNIŠTEV RTV SLOVENIJE TER SEZNANJANJE OBČINSTVA Z OBRAVNAVO NJIHOVIH ODZIVOV. VSEBINE ALI DELOV VSEBIN NI DOVOLJENO UPORABLJATI V NOBENEM DRUGEM KONTEKSTU.

MESEČNO POROČILO O ODZIVIH OBČINSTVA

JUNIJ 2021

Povzetek odzivov in odgovorov z izbranimi poudarki, mnenja in priporočila, statistika

Objava na spletnem naslovu www.rtv slo.si/varuh: 9. julij 2021

Končna redakcija: 9. julij 2021

Pripravili: Ilinka Todorovski, Eva Semič

Poudarki v odzivih in odgovorih ter mnenja in priporočila za junij 2021

Junija je bilo število odzivov prvič po letu in pol spet primerljivo z mesečnim povprečjem v predkoronskih časih: bilo jih je 117, kar je skoraj pol manj kot junija lani (208).

Največ je bilo mnenjski odzivov, nanašali pa so se na širok spekter programskih, žanrskih in etičnih dilem (natančnost, kontekst, komentiranje/poročanje, vodenje oddaje, izbor govorcev, spregled dogodka, jezikovne izbire itd.); na vprašanja občinstva so odgovarjali avtorji programskih vsebin, uredniki in varuhinja.

Zopet je bilo nekaj več kritik zaradi oglasnih prekinitev v TV-programih.

Gledalec je opozoril na zakonsko opredelitev parlamentarnega programa (TV SLO3), na katere morajo imeti parlamentarne vsebine prednost pred ostalimi. Pravno tolmačenje je prispevalo vodstvo RTV Slovenija.

Kazalo vsebine

TELEVIZIJA SLOVENIJA	3
I. INFORMATIVNI PROGRAM	3
O namestitvi turških delavcev v Postojni	3
O preteklih političnih izkušnjah politikov	3
Necelovito o žalnih slovesnostih	4
Sovjetski ali ruski kozmonavt?.....	5
Ponovno o spolni neuravnoteženosti gostov	7
»Čisto na kratko, prosim!«	7
O vodenju intervjujev s predsednikom vlade in opozicijo.....	8
II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM	11
Ekspresivna pripoved in sporni izrazi	11
III. RAZVEDRILNI PROGRAM	12
O zasnovi letošnje Poletne noči.....	12
IV. SPLOŠNO	14
Parlamentarni program za parlamentarno dogajanje.....	14
Pohvale	16
RADIO SLOVENIJA	17
I. RADIO PRVI	17
Kaj pa narodnozabavna in zborovska glasba?.....	17
II. VAL 202	18
Petkova centrifuga in komentar	18
RTV SLOVENIJA	20
I. JEZIKOVNA KULTURA	20
Jezikovne napake v spletnih člankih	20
II. OGLAŠEVANJE	21
Moteči televizijski oglasi.....	21
III. VARUHINJA	23
Varuhinja na mednarodni delavnici o lahkem branju	23
Predstavitve letnega poročila 2020.....	23
IV. SPLOŠNO	24
30 let države Slovenije v programih RTV Slovenija	24
Covid-19: informiranje o javnem zdravju, junij	25
STATISTIKA	26

TELEVIZIJA SLOVENIJA

I. INFORMATIVNI PROGRAM

O namestitvi turških delavcev v Postojni

Gledalec **S. U.** se je odzval na prispevek o namestitvi turških delavcev v Postojni, ki je bil predvajan v Dnevniku, 2. junija:

»Navedeno je bilo, da bo 400 delavcev bivalo v varovanem , zaprtem objektu z varovanim in kontroliranim izhodom, in to 4 leta. Moderno taborišče nepristojno demokratične družbe. Sodobno suženjstvo. Občinski " paranoiki" so dobili priložnost, da utemeljijo in predstavijo svoja stališča v katerih sami niso prepoznali nobene nestrpnosti. Zgolj skrb za lokalno prebivalstvo.

Prosim vas, da opozorite urednika ,proučite primer in pristojne opozorite na neustreznost izjav in javnih utemeljitev. Mislim, da bi se v prispevku morali vprašati ali je to v skladu s človekovimi pravicami, slovensko zakonodajo oziroma bi morali podati bolj celovito informacijo, kot pa zgolj dejstvo. Kot ,da tv Slo nima oziroma ne sme imeti stališča. Od svoje tv pričakujem več neodvisne humanistične države!

Ne pričakujem utemeljitve in "opravičil" z vaše strani. Pričakujem v rednem novinarskem delu še več občutka za sočloveka.«

Varuhinja je z mnenjem seznanila uredništvo, gledalcu pa odgovorila:

»Z zanimanjem sem prebrala vaše sporočilo, saj ste z njim načeli večno in nikoli dokončano temo o tem, koliko novinarjeve angažiranosti ali čustvene vpletenosti v obravnavi posameznih vsebin še prenese objektivna novinarska drža, kje je meja med objektivnim in nevtralnim, katere teme je treba novinarsko poglobiti, kako nastaviti fokus, ko gre za teme človekovih pravic in kakšni žanri so primerni za takšno obravnavo. Preprostega odgovora na te dileme seveda ni (in ga tudi ne pričakujete), vsekakor pa jih je treba pretehtati vedno znova, od primera do primera.«

O preteklih političnih izkušnjah politikov

Gledalka **T. S.** se je odzvala na poročanje o kongresih strank SDS in DESUS v Dnevniku, 19. junija:

»Danes sem na TV 1 gledala poročila ob 17. uri. Prvi dve novici sta se nanašali na kongresa strank SDS in DESUS.

V poročilu s kongresa SDS je bil kot edini kandidat omenjen J. Janša. Nič ni bilo omenjeno njegovo članstvo v kakšni drugi stranki v preteklosti. Vemo, da je bil član komunistične partije. V poročilu o kongresu Desus je bilo omenjeno, da je izvoljeni

kandidat Ljubo Jasnič. Novinar je poudaril, da je bil Jasnič v preteklosti vidni član komunistične partije.

Saj je bil Janša tudi, kajne? Prosim, pojasnite, zakaj ta razlika v poročanju.«

Odgovorila je odgovorna urednica Informativnega programa TV Slovenija **Manica J.**

Ambrožič:

»S kongresov obeh strank 19. junija je poročalo več novinarjev Informativnega programa TVSLO. Predsednik SDS-a Janez Janša je v slovenski javnosti bolj poznan, kot je predsednik Desus-a Ljubo Jasnič; novinar, ki je poročal s kongresa Desus-a v naših Poročilih ob 17h, pa je presodil, da je podatek o vlogi gospoda Jasniča v Zvezi komunistov Slovenije pomemben za razumevanje njegove politične kariere.«

Odgovor **varuhinje:**

»Odpri ste zanimivo vprašanje novinarskega poročanja, in sicer, katere življenjske vloge posameznike najbolj zaznamujejo in katere je smiselno navajati v posameznih kontekstih. Medij seveda ni dolžan vselej naštevati vseh vlog, zlasti ne tistih, ki jih vsi poznamo, saj bi bilo to odveč in bi zamegljevalo bistvo sporočila. Potrebno pa je razkriti tiste, ki imajo informativno vrednost, ki dopolnijo ali obogatijo osnovno informacijo, predvsem pa tiste, ki lahko vplivajo na dojemanje poklicne kvalificiranosti, življenjskega opusa, osebnostne drže ali kariere posameznika, ki je predmet poročanja. Ob tem dodajam, da je nujno navesti tudi vse tiste podatke, ki so ključni za razumevanje argumentov in stališč nastopajočih v oddajah oz. programih RTV Slovenija.

Menim, da je urednica ustrezno pojasnila novinarjevo odločitev, menim pa tudi, da je ta primer lahko dobra iztočnica za osveženo novinarsko razpravo o tem, kako pretehtati pomembnost informacij.«

Necelovito o žalnih slovesnostih

Gledalec **S. K.** je v Dnevniku, 5. junija, v katerem je bil objavljen obširen prispevek o slovesnosti za žrtve povojnih pobojev in revolucionarnega nasilja pod Krenom v Kočevskem Rogu, pogrešal prispevek o poklonu 27 žrtvam domobranskega nasilja v Smrečju pri Turjaku.

»... zelo me je presenetilo, da vaši novinarji niso smeli objaviti zelo umirjene in nežaljive izjave, posnete na kraju dogodka (Smrečje pri Turjaku) s strani vaše ekipe. To govori o tem, da v tem trenutku javna RTV ne opravlja svojega osnovnega poslanstva - profesionalnega in objektivnega poročanja. Ob političnih pritiskih na STA (ki jih sploh ne skrivajo), se zdaj pojavlja na RTV še slabo prikrita cenzura, ki razvrednoti tako vaše poslanstvo kot tudi novinarje kot profesionalne in strokovne delavce!

Seveda si ne domišljam, da kot anonimni posameznik lahko kaj premaknem v delovanju tako zapletenega sistema, kot je javna RTV, zagotovo pa nisem osamljen v

občutku, da če vas (javni RTV servis) ugrabi politika, potem lahko zelo kmalu naredimo tudi križ čez demokracijo!

... popolnoma identična je bila slika v Smrečju tudi lani, na isti način je bil dogodek zamolčan, z edino razliko, da je bilo pred enim letom ob jutranjih poročilih povedano, da se bosta predsednika ustavila tudi v Smrečju, letos pa tudi tega niste sporočili.«

Odgovor odgovorne urednice IP TV Slovenija **Manice J. Ambrožič**:

»Kratko slovesnost v gozdu Smrečje pri Turjaku smo na kratko omenili ob koncu prispevka v TV Dnevniku, osrednji fokus dogajanja pa je bil usmerjen v spominsko slovesnost pod Krenom v Kočevskem Rogu in temu dogodku smo namenili največ pozornosti.«

Varuhinja je dodala načelno pojasnilo o selekciji novic:

»Bistvena naloga urednikov in novinarjev je zbiranje podatkov, slikovnega in zvočnega gradiva oz. AV posnetkov ter njihova selekcija glede na odmerjen čas ter fokus, žanr in kontekst obravnave. Če ilustriram: celodnevno parlamentarno razpravo mora novinar za informativno oddajo strniti v dve minuti, v TV-poročilo, iz katerega je mogoče razbrati bistvo. Dejstva, da niso bile predstavljene, povzete ali omenjene vse razprave, ni mogoče razlagati na način, da je bilo novinarju to prepovedano. Seveda pa povsem razumem in to tudi vselej poudarim, da je pri tematikah iz narodove preteklosti, zlasti glede travmatičnih dogodkov, ki na politični ali ideološki ravni delijo javnost, potrebna velika skrb programskih ustvarjalcev, da se poroča pretehtano in pietetno, predvsem pa tako, da se delitve ne poglobljajo. Menim, da je vaše sporočilo koristen opomnik, kako pomembno je slediti tem smernicam.«

Gledalec je v odgovoru na odgovor med drugim zapisal:

»Če bi zares želeli, da se narodova zgodovina ohrani v okviru neovgljivih resnic, potem bi morali dojeti, da se z neiskrenim in tajnim polaganjem vencev drugi (partizanski) strani dela krivico in pogloblja narodova razklanost. Še malo, pa bodo uradno priznali za osvoboditelje kolaborante, ki so prejeli orožje od zavojevalcev in se uradno borili na strani sil osi, vencev partizanski strani pa sploh ne bodo več polagali.«

Sovjetski ali ruski kozmonavt?

Gledalka **I. D. F.** je opozorila na poročanje TV Slovenija ob 60. obletnici poleta Jurija Gagarina v vesolje, 12. aprila v Dnevniku in 18. aprila v Zrcalu tedna. Zmotilo jo je, ker je bilo zanj rečeno, da je bil ruski in ne sovjetski kozmonavt. Menila je da bi morali novinarji bolj upoštevati vse nasledstvene vidike nekdanje Sovjetske zveze in pravilno poimenovati narodno oz. državno pripadnost posameznikov.

»Rada bi, da bi novinarji RTV SLO, ki pripravljajo prispevke o državah bivše SZ, pravilno uporabljali terminologijo. Saj Jurij Gagarin ni "ruski" kozmonavt, ampak

SOVJETSKI. Gre za manipulativno poročanje, ker takrat ni bilo države Rusija, ampak Sovjetska zveza. To so bili sovjetski kozmonavti in sovjetski državljani, in sovjetska raketa. Hladna vojna je bila med SZ in ZDA, torej kozmonavt Gagarin je bil sovjetski kozmonavt. Podobno pritožbo sem že vlagala, je šlo o "ruskih" vojaki, ki so osvobodili Prekmurje. Šlo je seveda tudi za sovjetsko vojsko, ki je bila več narodna. Menim, da je to manipulacija, lahko je od neznanja, brezbrčnosti ali ignorance, žal, to ne spremeni dejstva manipulacije gledalcev. Glede, da oddajo gleda več tisoč gledalcev je škoda takega zavajajočega poročanja ogromna. /.../ Če naredim primerjavo, to bi bilo podobno, če bi vsemu jugoslovanskemu so zdaj rekli, recimo srbsko. Mogoče taka primerjava bo novinarjem RTV SLO bolj dostopna.«

Odgovor je pripravila **Eva Semič**, strokovna sodelavka v pisarni varuhinje:

»V pisarni varuhinje smo si pogledali oba prispevka. V Dnevniku, 12. aprila, je dopisnica iz Moskve poročala, da je pred 60 leti kot prvi človek v vesolje poletel ruski kozmonavt Jurij Gagarin, in pri tem povedala, da je šlo za sovjetski vesoljski program oz. da je takrat potekala vesoljska tekma med Sovjetsko zvezo in ZDA. V Zrcalu tedna, 18. aprila, pa je novinar govoril o »času sovjetskega zmagoslavja v vesoljski tekmi z ZDA« ter nadaljeval, da »Rusija /.../ tudi v prihodnje želi ohraniti vodilno vlogo v vesolju.«

V obeh prispevkih je bilo poimenovanje pravilno: za kozmonavta je bila navedena njegova narodna oz. državna pripadnost, za vesoljski program pa ustrežna geopolitična oznaka tistega časa.

Jurij Gagarin je bil Rus, rodil se je v Rusiji, v vasi Gžatsk, gre torej za kozmonavta ruske narodnosti oz. ruskega kozmonavta. Ko govorimo o vesoljskem projektu, pa je dejstvo, da potekal v okviru tedanje Sovjetske zveze, torej je šlo za sovjetski vesoljski program, sovjetsko zmagoslavje in sovjetsko vesoljsko tekmo z ZDA. Danes pa je Rusija tista, ki sodeluje v vesoljski tekmi z ZDA in Kitajsko.

Pri tem pa varuhinja opozarja - in se vam zahvaljuje, da ste na to vnovič spomnili -, in sicer, da je pri uporabi poimenovanj pripadnikov narodov držav, ki kot take ne obstajajo več, potrebna velika mera natančnosti. Prepovedano je avtomatsko prevajanje poimenovanja organizacij, posameznikov ali dosežkov pretekle države v ime ene izmed novonastalih držav s tistega območja. Enačenje poimenovanja sovjetski z ruskim ali jugoslovanski s srbskim tako ni primerno in tudi ne dovoljeno. Presojanje o določenem poimenovanju je vsakič odvisno od fokusa in konteksta poročanja, pri tem pa je potrebno upoštevati vse možne narodne oznake. Do napačnega enačenja sovjetskega z ruskim v omenjenih prispevkih ni prišlo.«

Ponovno o spolni neuravnoteženosti gostov

Gledalec **A. E.** je pisal zaradi ponovne spolne neuravnoteženosti gostov v pogovornih oddajah TV Slovenija. Zmotile so ga studijske zasedbe v informativni oddaji Ekstravizor (18. 6., TV SLO 1) in pogovornih oddajah ob 30 letnici samostojnosti države:

»Na vas se obračam s prošnjo za pojasnilo o splošni spolni neuravnoteženosti gostov vaših izobraževalno-informativnih oddaj. Konkretno, v oddaji Ekstravizor, predvajani v četrtek 18. 6. 2021 ni bilo med gosti niti ene ženske. Relevantno, če želite, strokovno mnenje o privatizaciji podjetji imajo očitno v 30-letni zgodovini Slovenije samo moški, tako akademiki, kot politiki. Poleg voditeljice sta v oddaji nastopili samo dve ženski, obe v prispevkih. Podoben vzorec opažam tudi pri drugih informativnih oddajah. Na primer, RTVSLO ob 30-letnici samostojnosti pripravlja vrsto pogovornih oddaj na to temo, v katerih kot gostje prevladujejo moški. Ne glede na to, kakšna je bila zastopanost žensk v politiki v času osamosvojitve (tudi trenutna vlada ima na žalost samo eno ministrico), sem prepričan, da imamo v Sloveniji političarke, akademičarke, gospodarstvenice, ki bi o temi lahko spregovorile ne zgolj kot običajne očitvidke dogodkov, temveč kot ženske, ki so sokrojile vzpostavitev nove države. Menim, da to velja tudi za druge vsakdanje družbeno-politične teme, čemur bi morala slediti tudi spolna zastopanost gostov v vseh informativno-izobraževalnih oddajah RTVSLO. Naj ne bo edina zastopanost žensk na televiziji v vlogi voditeljic. Naj bo vsak dan 8. marec!«

Varuhinja:

»Načeli ste temo, na katero večkrat opozorim programske ustvarjalce, nazadnje sem to storila aprila letos. Poudarjam, da je pri izbiri sodelujočih v pogovornih oddajah treba na prvo mesto postaviti ekspertizo in ne spol, prav tako razumem, da številne povabljenke odklonijo povabilo (saj izkušnje kažejo, da so pogosto bistveno bolj samokritične od povabljenec), kljub temu pa menim, da bi morala uredništva uveljaviti izhodišče, da je sodelovanje strokovnjakinj in analitičark stalnica in stvar nenehnega uredniškega prizadevanja.

Vaš odziv sem posredovala pristojnemu odgovornemu uredništvu Informativnega programa, s pozivom k vnovičnemu pozornemu branju mnenja oz. priporočila, ki sem ju objavila v aprilskem poročilu, str. 4. Verjamem, da je vsaka pritožba, kritika oz. opozorilo lahko spodbuda k večji skrbi za ustrežnejšo spolno sestavo pogovornih omizij.«

»Čisto na kratko, prosim!«

Gledalca **I. M.** moti, da voditeljice informativnih oddaj svoje goste preganjajo, naj na kratko odgovorijo na vprašanje.

»Pri napovedovalkah, ki vodijo poročila ob petih me zelo moti, ko se pogovarjajo z gostom, da skoraj ne mine poročil, ko ne bi uporabljale besedo "ČISTO NA KRATKO". Če povabite gosta, pustite mu, da pove svoje do konca, tako pa se to ponavlja iz dneva v dan, do kdaj še ?«

Varuhinja meni, da je opozorilo, čeravno zelo splošno, upravičeno:

»Pojasnjujem, da je odmerjen čas za pogovore v dnevnoinformativnih oddajah resnično kratek. Običajno nič daljši od treh minut, saj gre le za nekoliko bolj poglobljeno oz. razširjeno informacijo v okviru drugih dnevnih novic. Voditelji si v pripravi na temo zamislijo 3 – 4 vprašanja, o tem obvestijo gosta, ki se torej zaveda, da bo pogovor zelo kratek, vendar pa le redki nepoklicni govorniki razumejo, da v pol minute ne morejo razvijati misli in razlagati ozadja, ampak morajo resnično v stavku ali dveh zajeti bistvo. Voditelji so zato neizogibno v vlogi nekoga, ki priganja. Če tega ne bi počeli, bi se zlahka zgodilo, da bi gost odgovoril le na eno vprašanje, na ostale pač ne, ker bi zmanjkalo časa, kar pa bi seveda prikrajšalo občinstvo za zanimive oz. pomembne informacije. Menim pa, da je gosta k bolj strnjenim odgovorom mogoče spodbuditi tudi drugače, kot z vedno istimi 'Na kratko, prosim', ki lahko za gledalce resnično postanejo moteči. Zato je voditelje dobro občasno spomniti na to. Vaše pismo bo povod, da bom o tem pisala uredništvu.«

O vodenju intervjujev s predsednikom vlade in opozicijo

Gledalca **J. A.** je pisal glede oddaje Pogovor z opozicijo (voditeljica Tanja Starič), ki je bila na sporedu po oddaji Pogovor s predsednikom vlade (voditelj Igor E. Bergant), 21. junija na TV SLO 1.

»Zavzemanje za uravnoteženost razumem in ga podpiram in prav tako mi je jasno, da je slednje posebej zahtevno, ko pride do političnih vprašanj. A praksa in namen sta pogostokrat različni zgodbi in menim, da sta za omenjeno gospo v primeru omenjene oddaje zelo različni. In medias res; voditeljica je tekom intervjuja puščala pripadnikom opozicije precej veliko časa za odgovore kljub nekaj poskusom prekinitve, ki so bili glede na kontekst vprašanj precej neokusni (npr. prekinjanje g. Meseca, ko je ta odgovarjal na vladine obtožbe o neustavnosti stranke Levice. Odgovora na obtožbo takšne težnosti - ne glede na politično pripadnost - ni primerno prekinjati). A pozornega poslušalca je zmotila druga stvar; po vsakem odgovoru enega izmed pripadnikov opozicije, je ga. Starič pred svojim novim vprašanjem dodala nek lasten komentar, nek lasten dodatek (npr. govorjenje, da "je res" da potrebujemo zakon o dolgotrajni oskrbi" itd), ki je že zaradi svoje kratkosti in nepričakovosti nič drugega kot neumesten vložek, ki je lahko le izven konteksta in pogosto prav tako v nasprotju z odgovorom pripadnika opozicije (nekateri so delovali celo sovražno in nasprotujoče brez bistva)....«

Varuhinja je gledalcu odgovorila:

»Menim, da ste odprli zanimivo in pomembno dilemo o tem, koliko voditeljevega vložka prenese neka pogovorna oddaja, ali naj bo voditelj le moderator oz. vpraševalec ali pa tudi sodelujoči v pogovoru oz. kakšna je razlika med pogovorom, v katerem je voditelj le zastavlja vprašanja, daje in odvzema besedo ter čaka na odgovore sodelujočih, in pogovorom, v katerem je voditelj kot poznavalec materije tudi sodelujoči v dialogu.

Pisali ste mi glede pogovora z opozicijo, ki po poklicnih pravilih RTV Slovenija (tč. 4.2) sledi pogovoru s predsednikom vlade in je namenjen osvetlitvi pomembnih vsebin, o katerih odloča vlada, še z opozicijske strani. Menim, da je za tako vrsto pogovora pomembno ohraniti formalen pristop z veliko kritično distanco tako do sogovornikov kot do vsebine, in sicer tudi zato, da si občinstvo ne bi ustvarilo vtisa, kot da gre za osebni voditeljev komentar. S tem mnenjem bom seznanila tudi uredništvo.

Želim si, da bi vaše sporočilo v uredništvu uporabili kot povod za notranjo strokovno razpravo o omenjenih poklicnih dilemah.«

Varuhinja je bila seznanjena tudi s korespondenco voditelja **Igorja E. Berganta** z gledalci, ki so mu poslali mnenje o vodenju oddaje s premierom. Gledalec **J. H.** je vprašal o naslavljanju sogovornika:

»Gospod Bergant je vsaj trikrat naslovil sogovornika kot gospoda Janšo in enkrat, na koncu pogovora, kot gospoda predsednika. Dovolite mi prosim naslednje vprašanje: Ali naslavljanje predsednika vlade z gospodom Janšo namesto z gospodom predsednikom pomeni, da RTV Slovenija gospoda Janše ne priznava kot predsednika vlade?«

Odgovor **voditelja**:

»Kakor koli. Vaše domneve o mojem ne-priznavanju predsednika vlade so napačne, iskanje kakršne koli simbolike v (nepopolni) statistiki oblik naslavljanja sogovornika pa zaman. Naslov oddaje, kakor smo jo večkrat napovedovali, je bil "Pogovor s predsednikom vlade..." (in predstavniki opozicije). Prav tako sem predvajanje intervjuja, kot ste verjetno tudi slišali, tudi napovedal, da bo šlo za pogovor s predsednikom vlade. Med intervjujem sem ga med vprašanji večkrat označil kot predsednika vlade. Prav zato je v publicističnem izražanju, kar velja tudi za zborna (se pravi govorjena) publicistiko, dovoljeno in stilistično smiselno, da se naziva ne ponavlja preveč pogosto. To pa bi zagotovo bil primer, če bi ga vsakokrat naslovil z "gospod predsednik vlade". To bi lahko zvenelo bodisi priliznjeno bodisi porogljivo, kar pa seveda ne pomeni, da se takih pristopov občasno ne sliši v slovenskih občilih. Sam se zelo trudim za pravo mero.«

Gledalec **D. B.** je zapisal mnenje o vsebini:

»Vaša vprašanja glede STA so sledila kot da 'premjeja' sploh nebi poslušali (med vrsticami je npr. povedal, da bi bilo financiranje STA brez pogodbe in brez fin. poročil nezakonito, a vi tega žal niste dojeli). Niste se odzivali na njegove trditve in obrazložitve, ampak le ponavljali svojo agendo. Žal. Od dobrega novinarja bi pričakoval, da zna 'brati med vrsticami', a vi ste ignorirali tudi neposredno povedano. Zakaj? To pomeni tudi, da niste bili sposobni ustvariti dialoga, med tem ko se je PV dobro in konkretno odzival na vaša vprašanja ('tehnično' gledano, ne govorim o vsebini).

Nadaljevanje te katastrofe in potrditev dejstva, da je RTVSLO res pristranska sem doživel danes dopoldan v radijskih poročilih, kjer so predvajali izbrane posnetke izjav opozicije, o vašem intervjuju z PV pa niti besedice.

Je to uravnoteženo? Je to kvalitetno novinarstvo? Pristranskost štrli na vseh koncih!«

Voditelj je odgovoril:

»Vaša "načelna liberalnost" se sicer ne kaže v skoraj popolni odsotnosti skepse do tega, kar je v intervjuju glede STA sinoči povedal predsednik vlade. Njegova trditev, da za plačilo opravljene javne službe mora biti sklenjena pogodba med UKOM in STA, je zavajajoča, saj s tem odlokom vlada skuša obiti zakon, ki je plačilo službe uredil drugače, samodejno. Odlok in način, kako s tem vlada skuša ignorirati zakon, je predmet presoje sodišč (postopki še niso končani), na problematičnost odloka pa je včeraj - že po koncu snemanja intervjuja - v posebnem stališču opozorila tudi Evropska komisija. Načeloma pa velja, da odlok ne more v neskladju z zakonom.

Kar pa se tiče "katastrofe" in naše domnevne pristranskosti - danes zjutraj sem poslušal radijsko drugo jutranjo kroniko ob 07:00 uri, v kateri je bil večminutni povzetek originalnih izjav predsednika vlade v intervjuju, mnenja opozicije pa so bila samo omenjena. Kar seveda ni nič narobe - uravnoteženo poročanje kot strokovni pojem ne pomeni enakosti sekund v vsakem posamičnem drobcu programa, pač pa uredniško vodeno in smiselno predstavljanje različnih stališč v programu (oziroma več programih), v širših in primerljivih programskih sklopih in več medijih RTV Slovenija, s ciljem, da gledalec/bralec/poslušalec ima možnost dostopa do različnih mnenj. Zanimivo je, da pristranskost na podoben (recimo črkobralski) način, kot je vaš, očitajo mnogim nacionalnim radiotelevizijam na zahodu, denimo v Avstriji. Praviloma take kritike temeljijo na subjektivnih kriterijih. Naj ponazorim: če v studiju Odmevov gostimo neko ministrico ali ministra, mu pogosto ne posadimo zraven še kakega njegovega političnega kritika. Ali v tem primeru ravnamo "neuravnoteženo"?«

II. KULTURNI IN UMETNIŠKI PROGRAM

Ekspresivna pripoved in sporni izrazi

Gledalec **M. A.** je varuhinji pisal glede oddaje Spomini s Tinetom Tomazinom. V tretjem delu, ki je bil na sporedu 27. aprila, so gledalca zmotile besede, ki jih je govorec uporabil pri obujanju travmatične osebne izkušnje.

»Komunistični prevratnik Tine Tomazin grdo s sovražnim govorom ozmerja četnike, torej pripadnike jugoslovanske kraljeve vojske enkrat z "golazen" in dvakrat s "svojad". Glede na to, da je celotna oddaja precej rezana in montirana, se režiserju ni zdelo vredno tega izrezati, kar je zelo nespodobno za javno nacionalno televizijo. Pričakujem, da bo 4. del tega pričevalca ustrezno cenzuriran, ker ta tovariš še vedno bruha revolucionarno sovrašтво, ki je rezultiralo v 700+ moriščih in narodnem razdoru.«

Odziv avtorja oddaje Spomini, **Janeza Lombregarja**:

»Vtis imam, da pritožnik ni gledal (ali vsaj ne v celoti) vseh treh že predvajanih delov Spominov 96-letnega gospoda Tineta Tomazina (predvojno obdobje socialnih stisk, obdobje prisilne mobilizacije v nemško vojsko ter po pobegu domov tudi partizansko obdobje), saj bi mu sicer ne pripisal oznake "komunistični prevratnik". Oddaje Spomini skušajo biti freske turbulentnega minulega stoletja skozi osebne spomine, obogatene z obsežnim dokumentarnim gradivom. Ohranjajo integralne pripovedi brez "cenzurnih posegov", ki jih pričakuje in predlaga pritožnik. Dejstvo, da so v oddajah med pripovedjo montažni rezi, pomeni le to, da se pripoved snema po delih, kolikor pač pripovedovalci v visoki starosti lahko zdržijo brez odmora, obenem pa so v skladu s konceptom oddaje izrezani vmesni pogovori o nadaljnjih postajah pripovedovanja med avtorjem oddaje in pripovedovalcem. Tudi v četrtem delu, ki bo zaradi objektivnih težav (bolezen) dokončan in predvajan z nekoliko zamika in ki obsega pripovedovalčevo povojno življenjsko pot, ne bo nobenih vsebinskih "cenzurnih" rezov, ki jih pričakuje pritožnik, tudi ta del pripovedi bo objavljen integralno. Besedni oznaki četnikov, ki sta zmotili pritožnika v tretjem delu Spominov gospoda Tineta Tomazina, bi bili sporni, če bi jih v svojem govorjenem ali zapisanem besedilu v oddaji uporabil avtor. Tako pa jih je treba razumeti kot "čustveno" spominsko reakcijo na težke osebno doživete izkušnje s četniki. O jugoslovanski kraljevi vojski in medvojnem (pa tudi povojnem) delovanju četnikov je napisane veliko tehtne zgodovinske literature. Čas, ki ga omenja pripovedovalec, pa je čas ob koncu vojne, ko so enote nemške vojske, domobrancev, ustašev in četnikov bežale iz Slovenije oz. čez Slovenijo na zahod, v Avstrijo in Italijo, v tem konkretnem primeru iz oddaje močne četniške po Vipavski dolini čez Sočo proti Gorici, torej Italiji. To dramatično obdobje je bilo povsod in v vseh pogledih zelo kruto, zgodilo se je veliko tragedij - in tudi o tem je veliko tehtne strokovne zgodovinske literature. In gospod

Tine Tomazin ga je doživel kot mlad partizan, ki je zgolj po slučaju preživel usodno srečanje s četnikom. S tega stališča je tudi uporaba dveh pritožniku spornih besed za oznako četnikov razumljiva.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»Kot boste lahko prebrali v odgovoru avtorja oddaje, postopek priprave serije spominsko-feljtonskih oddaj ni tak, da bi iz pričevanj rezali besede, s katerimi se avtor osebno ne strinja ali bi lahko zmotile občinstvo.

Menim tudi, da avtor pravilno opozori na dejstvo, da je pripovedovalec govoril o lastni izkušnji v viharju zgodovine, zaradi česar je pripoved ekspresivna. Gre namreč, da je pri presoji ustreznosti uporabe posameznih jezikovnih sredstev bistveno razlikovati: kdo govori in v kakšnem kontekstu.

Pojasnjujem, da je v primerih, ko pred mikrofone stopijo pričevalci prevratnih časov ali žrtve ekstremno nasilnih dejanj (npr. vojna, oborožen spopad, terorizem, revolucija, kriminal, fizično ali psihično nasilje, ugrabitev ...), dovoljena tudi uporaba čustvenega govora, ki občinstvu omogoči razumevanje in vživetje v dogajanje, kot so ga izkusili oz. doživeli pripovedovalci.

Ni pa dovoljeno, da bi takšne izraze uporabljali novinarji, ki morajo do obravnavane vsebine vzpostaviti čustveno distanco, še zlasti ni dovoljeno, da bi jih izrekli zgolj z namen vzbujanja pozornosti ali šokiranja. Novinarji javnega medija so pri opisovanju travmatičnih poglavij slovenske zgodovine (kot tudi nasplah pri obravnavi tem, ki delijo stroko in javnost) dolžni biti natančni, spoštljivi, zadržani in pietetni. Čeprav je teža izgovorjene besede vselej na strani tistega, ki jo izreče, je v oddajah, ki potekajo v živo, dolžnost novinarja, da zagotovi strpen dialog, prepreči oz. ustavi izražanje nespoštljivosti in vzame v bran konkretne osebe, ki ne sodelujejo v razpravi, da bi svoje dostojanstvo lahko zaščitile same.«

Gledalec s pojasnilom ni bil zadovoljen.

III. RAZVEDRILNI PROGRAM

O zasnovi letošnje Poletne noči

Varuhinji je pisal **Z. E.**, ki je na Poletni noči, koncertni prireditvi v produkciji RTV Slovenija, ki je bila letos posvečena spominu na Tadeja Hrušovarja, pogrešal pevca Iva Mojzerja. Prireditev je 21. junija potekala v živo na Kongresnem trgu v Ljubljani, radijski poslušalci so jo lahko spremljali v neposrednem prenosu na Prvem, Televizija Slovenija pa je koncert predvajala v posnetku v dveh delih, 26. junija in 3. julija.

»Včeraj je bila v Ljubljani Gala prireditev: Poletna noč na kateri ni nastopil legendarni Ivo Mojzer. Kot zastopnico Vas vljudno prosim, da se pozanimate o tem nenavadnem zakulisju, v ospredju zanimanja je zakaj organizator na prireditvi ni povabili Mojzerja,

gre za kakšno zamero, kaj je zadaj, kaj je šlo narobe? Se mi pa zdi, da je nenastop Iva Mojzerja velika programska napaka. V medijih delujem že od leta 1976 pa se takšnega ekscesa ne spomnim. Iskrena hvala za Vaš odgovor.«

Zasnovo ter izbor skladb in nastopajočih, ki so bili v pristojnosti Glasbene produkcije RTV Slovenija, je pritožniku pojasnil glasbeni producent simfoničnega orkestra RTV Slovenija in dirigent koncerta **Patrik Greblo**:

»Sporočam, da je bil izbor skladb in gostov sestavljen v tesnem sodelovanju s prvim sinom Tadeja Hrušovarja, Bernardom Hrušovarjem, ki ima v imenu družine mandat za urejanje očetove glasbene zapuščine.

V Poletno noč sva vključila izvajalce in skladbe, s katerimi smo lahko v omejenem koncertnem času naredili presek izredno plodovitega življenja Tadeja Hrušovarja. Zgolj en odlomek tega življenja, zagotovo pomemben, pa je skupina Pepel in kri, ki jo je Tadej Hrušovar vodil in v njej prepeval še do lanskega leta. Skupina Pepel in kri je skozi svojo zgodovino doživela izredno veliko kadrovskih preobrazb, aktualno postavo pa vodi Vojko Sfiligoj, ki je tudi sestavil zasedbo skupine, kot je nastopila na prireditvi sinoči.

Naj ob zaključku omenim, da doslej še nisem zasledil kakršnegakoli stališča, da bi izvajalec Ivo Mojzer ne bil zaželen v programih RTV Slovenija. In tudi pri snovanju letošnje Poletne noči to ni bila pomisel.

Razumem, da je v življenju in delu Tadeja Hrušovarja bilo veliko sopotnikov, ki jih ta večer nismo uspeli omeniti ali celo ne povabiti na prireditev, ki je nastala v koprodukciji s Festivalom Ljubljana.«

Varuhinja je odgovoru dodala:

»Lahko razumem razočaranje, če ste pričakovali drugačen program, povsem pa tudi razumem, da so snovalci programa morali opraviti izbor, saj v eno prireditev nikakor ni mogoče strniti vse ustvarjalnosti nekega glasbenika ali nanjo povabiti vseh njegovih glasbenih sopotnikov – od tekstopiscev do pevcev.

Pritožnik z odgovorom ni bil zadovoljen:

»... če so Mozerja zignorirali tudi letos na Poletni noči ga glasbena zgodovina ne bo nikoli.....In vedno bo tisoč izgovorov, zakaj Mojzerja niso povabili na Poletno noč 2021. Rad imam iskrene odgovore in ne puhlega sprenevedanja. Vi bodite prepričani v svoj prav, jaz pa bom v svojega...«

Varuhinja je bila seznanjena tudi z odgovorom vodje Založbe RTV Slovenija Mojce Menart, ki je bila tudi med naslovniki protesta, vendar pri pripravi in izvedbi gala prireditve ni sodelovala.

IV. SPLOŠNO

Parlamentarni program za parlamentarno dogajanje

Varuhinja je prejela pritožbo gledalca **T. V.**, ki meni, da prenosov parlamentarnih sej ne bi smeli prekinjati ali prelagati zaradi drugih prenosov ali oddaj.

»Podajam pritožbo zoper programsko odločitev direktorja Televizije Slovenija oz. javnega zavoda RTV Slovenija, ki ni skladna z veljavnim Zakonom o Radioteleviziji Slovenija. Že dalj časa se po mojem mnenju nonšalantno krši določba 2. odstavka 3. člena ZRTVS-1, ki določa, da je javna služba RTV-ja tudi poseben nacionalni televizijski program, namenjen neposrednim prenosom sej Državnega zbora Republike Slovenije in njegovih delovnih teles, ter predvajanju posnetkov teh sej, kadar neposredni prenos ni mogoč, itn. Televizija Slovenija v zadnjem letu zavestno krši to določilo s tem, da prekinja neposredne prenose na tem programu, največkrat zaradi prenosa tiskovne konference Vlade RS. Prenos tiskovne konference vlade ni in nikakor ne more biti zakonsko utemeljen razlog, da iz Državnega zbora "neposreden prenos ni mogoč," kot določa citirana določba. Zakon o RTVS-1 neposrednih prenosov tiskovnih konferenc vlade ne omenja, niti nikjer javnemu zavodu RTVS ne nalaga, da jih mora predvajati, če pa se zavod za to (v dogovoru ali ne z vlado) odloči, tega ne sme storiti v škodo drugih, z zakonom predpisanih programskih vsebin kot so na primer vsebine po 2. odstavku 3. člena ZRTVS-1. RTVS je javni zavod, njegov ustanovitelj in lastnik pa Republika Slovenija, zato me čudi, da odgovorne osebe, ki vodijo zavod in sprejemajo programske odločitve (torej jim je bila v imenu državljanov RS zaupana ta vloga), ne poznajo zakonodaje Republike Slovenije, kar se izkazuje z nespoštovanjem le te, pri delu, ki ga opravljajo.

Primer: Današnja, 3. 6. 2021, prekinitvev neposrednega prenosa Komisije za nadzor javnih financ Državnega zbora, ki je nastopila ob 10. uri, ob 10.20 uri pa se je pričela tiskovna konferenca Vlade RS. V vmesnem času smo gledali prazni pult tiskovnega središča vlade. Ne gre le za današnji primer, zato so vsi pričakovani (iz)odgovori odgovornih na RTVS v zvezi z le današnjim primerom brezpredmetni. Kakršnikoli takšen odgovor bi pomenil tudi tolmačenje zakona, za kar pa RTVS ni pristojen. Gre za nezakonito odločitev odgovornih oseb, ki so podpisane pod odločitev, da se javna služba posebnega nacionalnega televizijskega programa nezakonito prekinja, pa če je to odločitev vlade, vodstva RTVS, vodstva TVS ali Programskega sveta RTVS.

To sporočilo je namenoma krajše, da se ga ne bo po nepotrebnem pretirano krajšalo ali povzemalo v vaših poročilih. Pričakujem, da RTV Slovenija začne spoštovati zakonodajo Republike Slovenije, Programski svet RTVS pa da se opredeli do kršitve.«

Odgovor direktorice TV Slovenija **Natalije Gorščak**:

»Ob umeščanju novinarskih konferenc na TV SLO 3 smo se veliko pogovarjali. V času epidemije, v katerem smo še vedno, se nam vsekakor zdi pomembno, da upoštevamo javno službo, ki je opisana v prvem odstavku 3. člena in natančno določena v prvem odstavku 4. člena:

(1) V programih iz prvega odstavka prejšnjega člena RTV Slovenija zlasti:

- zagotavlja verodostojne in nepristranske informativne oddaje, s katerimi celovito obvešča o političnem dogajanju doma in v zamejstvu, o pomembnih dogodkih v preostalih evropskih državah, zlasti članicah Evropske unije, in o pomembnih svetovnih temah tako, da posredovane vsebine omogočajo objektivno javno obveščenost državljanov Republike Slovenije, Slovencev po svetu, pripadnikov slovenskih narodnih manjšin v Italiji, Avstriji in Madžarski, avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji ter romske skupnosti, ki živi v Sloveniji;
- zagotavlja kakovostne informacije o vseh pomembnih kulturnih, političnih, zgodovinskih, športnih, socialnih in ekonomskih dogodkih;
- informira o vprašanjih zdravja, varstva okolja in varstva potrošnikov;
- informira o pomembnejših vprašanjih varnosti ljudi, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter obrambe države, vključno z vprašanji delovanja institucij mednarodne skupnosti, v katere je včlanjena Republika Slovenija, ter posreduje nujna obvestila v zvezi z ogroženostjo ljudi, premoženja, kulturne dediščine in okolja, upošteva interese posameznih skupin gledalk in gledalcev (v nadaljnjem besedilu: gledalci) ter poslušalk in poslušalcev (v nadaljnjem besedilu: poslušalci) v Republiki Sloveniji in v okviru možnosti omogoča njihov dostop v programe;

Iz vzela sem tiste določbe, v okviru katerih so jasne usmeritve, ko gre za določanje javne službe. V pogovoru o tem, kaj neposredno prenašamo – 2. odstavek 3. člena namreč ne govori o nujnosti prenosov, govori tudi o zagotavljanju posnetkov, »kadar prenos ni mogoč«. Presoja je torej na naši strani in odločili smo se, da bomo seje DZ neposredno prenašali, seje delovnih teles pa prekinili in nadaljevali s posnetkom po novinarski konferenci. Mimogrede, tudi sicer se seje delovnih teles velikokrat prekrivajo, zato se vsakokrat sprti odločamo, kaj bomo predvajali v posnetku in kaj neposredno.

Po prenehanju epidemije bodo prenosi potekali tako, kot prej.«

Varuhinja je pojasnila, da glede tolmačenja zakonov nima nobenih pristojnosti ali kompetenc:

»Menim pa, da ste upravičeno opozorili na moteče križanje programskih vsebin: po eni strani ni dvoma, da so vsebine vladnih tiskovnih konferenc v javnem interesu in da

javna TV z neposrednimi prenosi opravlja pomembno nalogo informiranja, po drugi strani pa je tudi jasno, da je Parlamentarni program primarno namenjen parlamentarnim vsebinam, ki zaradi sočasnosti parlamentarnih zasedanj in tiskovnih konferenc lahko trpijo.«

Gledalec z odgovorom ni bil zadovoljen, menil je, da javni zavod ne spoštuje veljavne zakonodaje in vztrajal, da gre za evidentno kršitev 2. odstavka 3. člena ZRTVS-1, ki po njegovem razumevanju ne dopušča posegov v parlamentarne vsebine zaradi neparlamentarnih vsebin:

»Kot sem namreč napisal v prvem dopisu, prenos tiskovne konference vlade ali katerakoli druga vsebina, ki ni povezana s sejami Državnega zbora in njegovih delovnih teles, ne more biti zakonsko utemeljen razlog za sklicevanje, da prenos ni mogoč. Povedano preprosteje: kakšna naravna nesreča se je zgodila na relaciji Državni zbor--RTV Slovenija, ki je tehnično ali kako drugače onemogočila prenos seje Državnega zbora ali njegovih delovnih teles? Edino resnično in utemeljeno onemogočanje določenega prenosa je pisateljica 'odgovora' navedla v zadnjem stavku, ko je mimogrede omenila, da se seje delovnih teles velikokrat prekrivajo in se zato sproti odločajo, kaj bo TV SLO predvajala v posnetku in kaj v neposrednem prenosu. Dve ali več istočasnih sej Državnega zbora ali njegovih delovnih teles je razlog, ki dejansko onemogoča istočasni prenos na televizijskem programu določenem z javno službo, prenos tiskovnih konferenc vlade, pa nam je lahko žal ali ne, to ni.«

Zanimala ga je tudi izrecna opredelitev vodstva javnega zavoda. Generalni direktor RTV Slovenija **Andrej Grah Whatmough** je sporočil:

»Vodstvo RTV Slovenija ugotavlja, da za prekinitvev neposrednega prenosa Komisije za nadzor javnih financ Državnega zbora dne 3. junija 2021, ni bilo zakonske podlage. Za napako, ki smo jo storili, se opravičujemo in vam sporočamo, da bomo zavzeli vse ustrezne ukrepe, da se takšni neljubi dogodki ne bodo ponovili.«

Pohvale

Varuhinja je tudi v juniju v vednost prejela več pohval na vsebine TV Slovenija. Gledalec **E. P.** je pohvalil italijansko nadaljevanko Prišla je sreča, ki se trenutno predvaja na TV SLO 1, gledalka **K. B.** je pohvalila dokumentarni film Nov dan, ki se je na TV SLO 1 predvajal 22. junija. Gledalec **N. L.** pa je varuhinji v vednost poslal pohvalo za informativno oddajo Odkrito.

RADIO SLOVENIJA

I. RADIO PRVI

Kaj pa narodnozabavna in zborovska glasba?

Poslušalec **L. M.** je pisal glede izbora glasbe na Prvem programu Radia Slovenija.

»Kot plačnik rtv prispevka in poslušalec prvega programa Radia Slovenija se pritožujem na izbor glasbe na prvem. Med predvajano glasbo absolutno pogrešam slovensko zborovsko in narodno zabavno glasbo. Je ni, kot, da ne obstaja, kot da nismo v Sloveniji. Prosim za odgovor in ukrepanje. V rednem programu želim poslušati tudi ti dve zvrsti glasbe in ne samo rock in pop.«

Odgovorni urednik Prvega **Danijel Poslek** je na podobno sporočilo prejšnji mesec odgovoril:

»V zadnjem obdobju smo sistematično okrepili prisotnost narodno zabavne glasbe na Prvem programu. Tako jo umeščamo tudi v najbolj poslušan jutranji termin, najbolj pa je prisotna ob četrтковih večerih. Po želji jo vrtimo tudi v nedeljskem dopoldnevu in kasneje v čestitkah in pozdravih. Izbor glasbe v slednjih je izključno po željah in izboru poslušalk in poslušalcev.

Naredili smo tudi primerjavo med zvrstmi glasbe, ki jo predvajamo v našem programu in delež narodno zabavne glasbe v ničemer ne odstopa navzdol.

Spomnim tudi na poseben projekt, ko smo lani vse junijske nedelje posvetili tej zvrsti glasbe in pripravili javne dogodke po celi državi. Enako želimo tudi letos, a je to odvisno od epidemičnih razmer.«

Varuhinja je v odgovoru poslušalcu še zapisala:

»Pojasnjujem, da večkrat prejmem podobna sporočila, v katerih poslušalci sporočate, kakšne glasbe si želite in katere žanre pogrešate – klasiko, džez, evergrine, narodnozabavno glasbo, šansone, francoske, italijanske ali hrvaške skladbe itd. - pač glede na osebni okus. Povsem razumem, da bi si nekateri poslušalci želeli več narodnozabavne ali zborovske glasbe, ne drži pa, da te glasbe sploh ne bi bilo. /.../ Pomembno je poudariti, da je glasbena zasnova Prvega takšna, da je obseg slovenske glasbe bistveno večji, kot je to predvideno z zakonskimi kvotami. Kot rečeno, sporočilo bom posredovala uredništvu, kjer ga bo glasbena urednica Simona Moličnik prebrala z velikim razumevanjem, saj je velika poznavalska domače produkcije in še zlasti ljudske glasbe.«

II. VAL 202

Petkova centrifuga in komentar

Poslušalec **M. B.** se je pritožil nad Petkovo centrifugo, ki je bila na sporedu 6. junija na Valu 202:

»Z zgražanjem sem danes, v nedeljo, 6. 6. 21 ob 12.00 poslušal ponovitev oddaje 'Petkova centrifuga', saj je oddaja, pa čeprav v kategoriji mnenjskih oddaj, grobo posegala v mojo pravico po objektivni informiranosti plačnika RTV prispevka. <https://val202.rtvsllo.si/2021/05/komentar-dogodkov-tedna-73/> Avtor se v oddaji sami večkrat sklicuje na, citiram, 'najvišje mednarodne profesionalne standarde' pri poročanju. Prav ta oddaja je bila eno veselje daleč od teh standardov. Navajam 2 konkretna primera, za katera zahtevam vašo opredelitev, ustrezen popravek in opravičilo meni kot prizadetemu poslušalcu, kateremu je bila kratena pravica do objektivne informiranosti! 1. Pri točki komentiranja sodbe Ustavnega sodišča glede Zakona o nalezljivih boleznih avtor oddaje enega od komentatorjev, prof. dr. Jambreka, uvede kot 'spremljevalca SDS'. Nič na narobe, če ne bi pri drugem komentatorju, prof.dr. Ribičiču, ki ga opredeli kot nekoga iz nasprotnega političnega pola (kar drži), izpustil, da gre za bivšega predsednika (!) politične stranke ZLSD, danes SD, prej ZKS. To bi bila namreč potrebna objektivna informacija za nepoučenega poslušalca - jaz že vem, kdo in kaj sta in sta bila PJ in CR, marsikateri mlajši poslušalec pa ne! 2. Pri točki o sojenju predsedniku Vlade RS Janezu Janši zaradi razžalitve vaših novinarskih kolegic Evgenije Carl in Mojce Pašek Šetinc je v oddaji bila ponovljena izjava prve od njih. Tukaj je 'najvišji mednarodni profesionalni standard' najmanj to, da se pove, da gre za izjavo tožeče stranke v postopku, če se že ne vključi tudi izjavo tožene stranke v postopku! Pustimo ob strani napačno vsebinsko navajanje, češ da sta bili vaši kolegici označeni za prostitutki, kar je neresnica: v sporni objavi na TW sta bili označeni za presstitutki - drobna, a pomembna razlika, in le sodišče bo lahko odločilo odločilo v tej zadevi. Kot rečeno se ne pritožujem nad očitno mnenjsko oddajo kot samo in zelo jasno izkazanemu avtorjevemu nestrinjanju s PV RS...; ampak lepo prosim ohranite pri tem vsaj trohico integritete, kar se profesionalnosti tiče! Dobesedno se mi je obračal želodec ob takšnem manipuliranju, in na takšen način trenutni vladi nasprotna stran ne bo pridobila nič več pristašev. Zakaj ne zaupate raje poslušalcem samim, jim tako izkažete spoštovanje kot osebam z sposobnostjo lastnega presojanja in jim predstavite vedno obe plati ene zgodbe po 'najvišjih mednarodnih profesionalnih standardih' in jim tako dovolite, naj si sami ustvarijo mnenje, katera resnica je bolj verjetna? To je vendarle poslanstvo RTV, ali ne?«

Odgovor na konkretna očitka glede Petkove centrifuge je pripravil odgovorni urednik tega radijskega programa **Nejc Jemec**:

»Zdajšnji predsednik vlade Janez Janša je 21. marca 2016 objavil naslednji tvit: »Na neki FB strani javne hiše ponujajo poceni usluge odsluženih prostitutk Evgenije C im

Mojce PŠ. Eno za 30€, drugo za 35€. #ZvodnikMilan.« Tvit je javno dostopen na povezavi: <https://twitter.com/JJansaSDS/status/711986552113647620> Avtor je torej ustrezno povzel zapisano. Pri pripisovanju izjav Petru Jambreku in Cirilu Ribičiču pa je avtor oba cenjena pravnik na kratko opisno umestil v družbeno-politični prostor, izjavi je torej kontekstualiziral. Menim, da v jedrnatosti ustrezno. Ker sta oba angažirani javni osebnosti, so daljše predstavitve njunih karier in dosežkov znotraj komentatorske oddaje nepotrebne. Po mojem mnenju je zato avtor svoje delo opravil skladno s profesionalnimi standardi.«

Varuhinja je dodala:

Menim, da je odgovorni urednik s konkretnim pojasnilom ustrezno odgovoril na vaše dileme. Dodajam še splošni pojasnili glede pravil žanra in konteksta.

Glede kontekstualizacije želim pojasniti, da ljudje v življenju opravljamo različne vloge in se na poklicni in življenjski poti razvijamo in spreminjamo. Neupravičeno bi bilo pričakovati, da bo medij ob vsakokratni omembi vsakega posameznika našteval vse te vloge. Potrebno pa je razkriti oz. spomniti na tiste, ki lahko vplivajo na pozicijo tega posameznika oz. razumevanje njegovih argumentov, stališč ali ravnanj. Menim, da je bilo v oddaji, o kateri ste mi pisali, to načelo upoštevano.

In še o žanru. Pojasnujem, da je oddaja Petkova centrifuga (kakor tudi npr. oddaje Labirinti sveta, Utrip, Zrcalo tedna) komentiran pregled tedna, da se torej uvršča v subjektiven novinarski žanr, za katerega veljajo drugačne zakonitosti kot za objektivno novinarsko poročanje. Zato avtorjem Petkove centrifuge ni mogoče oporekati pravice do podajanja mnenj ali od njih zahtevati nevtralno držo. Petkova centrifuga ponuja subjektivni pogled komentatorja na dogajanja v Sloveniji v minulem tednu. Sestavni del radijskega komentarja ni samo izrečeno, ampak tudi izbor izjav, njihovo sosledje in glasbena oprema. Mnenjska pluralnost se v daljšem časovnem obdobju zagotavlja z različnimi pristopi različnih avtorjev te oddaje. Svoboda komentiranja je torej zagotovljena, vendar pa tudi pri komentiranju veljajo poklicna pravila, o katerih sem večkrat pisala, in sicer: mnenja naj bodo podkrepljena z dejstvi, izbor izjav za vsako tematiko naj bo reprezentativen, uporaba jezikovnih prijemov oz. sredstev naj bo preišljen.«

Poslušalec je na odgovor odgovornega urednika in varuhinje odgovoril:

»Glede tvita PV torej ni dileme in umikam svoj ugovor - ni mi težko priznati lastne zmote.

Ne morem se pa strinjati, da sta bila ustavna pravnik enako in uravnoteženo umeščena v politični okvir. Saj veste, hudič je v podrobnostih - in ravno v teh je prišlo do zlorabe vaše profesije, zato na svojem stališču vztrajam.

Želel bi si, da kot varuhinja na prvo mesto postavite pravice nas gledalcev in ne da se postavljate v vlogo odvetnice novinarjev. Kar je pa težko, če izhajata iz iste hiše.«

Varuhinja je pojasnila:

»Varuhova vloga ni slepo pritrjevanje posameznemu gledalcu / poslušalcu / bralcu / uporabniku ali odvetništvo vodstva / uredništev / programskih ustvarjalcev, ampak sodelovanje v stalnem iskanju odgovorov na dileme in varovanje vrednot javnega medija. Biti del iste hiše in s tem biti med dvema ognjema, je tudi bistvo medijske samoregulacije. Lahko pa razumem, da del javnosti pogreša medijsko regulacijo, torej možnost pritožbe na zunanjo inštitucijo, ki ne pojasnjuje medijskih vrednot, načel in meril, ampak izreka sodbe. Tudi to je možna pot, vendar razprava o tem bistveno presega moje pristojnosti.«

RTV SLOVENIJA

I. JEZIKOVNA KULTURA

Jezikovne napake v spletnih člankih

Bralki sta opozorili na jezikovne napake v novinarskih člankih na rtv slo.si. Bralka **J. V.** je menila, da je v članku *Janša: Kakovost političnega dialoga je bila med osamosvojitvijo enaka kot danes*, objavljenim 22. junija, preveč zatipkov:

»Sem redna bralka MMCjevih člankov, a vedno bolj se jezim nad tipkarskimi napakami. V primeru navedenega članka je nekaj takih napak, da bi bralec lahko menil, da predsednik ne ve, o čem govori. Tudi za zgodovino so pomembni pravilno in verodostojno zapisani članki. Novinarji so bili v preteklosti nosilci širjenja jezika.

Verjetno je kriterij - saj je že dobro, poglaviten razlog za te napake. Vsak pisec bi moral ponovno prebrati, kar je zapisal - temu se reče *proof reading*. To bi položila na srce vsem, ki objavljajo, saj te napake močno ovirajo bralca. In ne priznam odgovora, nimamo časa - organizacija časa je pomembna!«

V. K. pa je opozorila na napačno sklanjanje besede *mati* v članku z naslovom *Harry in Meghan znova starša, rodila se je Lilibet "Lili" Diana*, objavljenim 6. junija:

»V prispevku /.../ sem v stavku, navedenem pod citiranim naslovom zasledila napačno sklanjatev samostalnika *mati*. Pravilno bi bilo " spominu na Harryjevo mater" Napačna sklanjatev samostalnikov "*mati*" in "*hči*" se tako na radiu, televiziji in spletnih prispevkih pojavlja pogosto. O nekaterih konkretnih primerih sem vam v preteklosti že pisala in tudi prejela odgovor. Bistvene izboljšave nisem zasledila.

A vendarle menim, da v osrednjem slovenskem mediju tako osnovno jezikovno znanje ne sme biti nobena težava. O tem bi morali biti seznanjeni vsi uredniki in pravilno rabo slovenskega jezika zahtevati od svojih sodelavcev. Morda bi morala tudi

merila za zaposlovanje zahtevati tovrstna znanja, ki pa bi jih morali tudi praktično preveriti.«

Varuhinja se je bralkama zahvalila za opozorilo ter jima svetovala, naj v primeru, če bosta še kdaj opazili nedoslednost ali napako v novici na rtvslo.si, uporabita za to namenjeno povezavo Prijavi napako v desnem spodnjem kotu pod vsakim člankom:

V odgovoru **J. V.** je dodala še splošno pojasnilo o tehnologij priprave in objave spletnih novic:

»Spletni novinarji praviloma besedilo sproti pišejo v predlogo za objavo, saj si v nenehni tekmi s časom želijo, da bi bil članek čim prej dostopen javnosti, lektorji - jezikovni svetovalci pa jih pregledujejo in popravljajo naknadno, po objavi. Pri tehtanju med dvema pomembnima ciljema: hitrost in natančnost zapisa, se namreč v spletnih uredništvih praviloma odločijo, da dajo prednost aktualnosti. Sama sem bolj konservativne narave in tudi pripadnica starejše generacije, zato mi je vaš pogled bliže, zavedam pa se, da so mogoči tudi drugačni pristopi. Kot rečeno: končna različica, ki ostane za zgodovino, je vedno lektorirana in jezikovno urejena.

Menim tudi, da se novinarji javnega medija (radijski, televizijski, spletni) v največji meri zavedajo odgovornosti do ohranjanja in negovanja zborne slovenščine.«

II. OGLAŠEVANJE

Moteči televizijski oglasi

Več gledalcev je opozorilo na moteče oglasne prekinitve TV-programa; dva sta se pritožila pisno in menila, da je obseg oglasov pretiran za medij, ki se financira z javnim prispevkom.

»Pišem vam zato, ker program RTV postaja nevzdržen. Zakaj? V zadnjem času ne da bi se kakorkoli poslabšal vaš program, ampak ste do neznosnosti povečali število reklamnih spotov kar najeda redni program televizije. Razumem, da potrebujete denar ampak kar je preveč je pa preveč. Na vsakih skoraj 10 minut se ponavljajo ene in iste reklame (celo po dvakrat v isti minuti). To je nevzdržno. Razumem komercialke saj to je njihov kruh. Ampak pri vas ste vendar plačani tudi iz naročnin in tega vseeno ni malo. Razmislite malo, da z butastimi reklamami prekinjate tudi oddaje, ki so vsebinsko zelo zanimive.« **(S. P.)**

Gledalca **F. L.** so zmotili oglasi med prenosi kolesarske Dirke po Franciji, ki jo gledalci med 26. junijem in 18. julijem lahko spremljajo na TV Slovenija.

»Pritožil bi se nad nenormalno veliko reklamnih oglasov med prenosi kolesarske dirke po Franciji. ali bolje rečeno, zakaj nacionalna televizija, katera nam mesečno izstavlja račune za ogled programa sploh vrti reklame? Ali ne zaslužite dovolj s pobiranjem

naročnine? /.../ Razumem, da komercialne televizije potrebujejo reklame za preživetje; da pa si to privoščijo nacionalka, ki mesečno izstavlja račune državljanom, je pa absurdno!«

Odgovor o financiranju TV Slovenija je podala direktorica TV Slovenija **Natalija Gorščak**:

»TV Slovenija od RTV-prispevka dobi le dobro tretjino sredstev, kar nikakor ne zadostuje za njeno delovanje, zato mora dovršen del svojega proračuna zaslužiti na trgu, kar pa pomeni, da oglase predvajamo v skladu z veljavno zakonodajo, kar nikakor ni vsakih 10 minut, ampak je lahko na vsakih 20 minut, kar striktno spoštujemo. To, da se en oglas dvakrat pojavi v istem bloku, je odločitev naročnika, ki je presodil, da bo dvakrat bolje viden kot enkrat. Komercialni programi svojega denarja ne služijo le iz naslova oglasov, ampak tudi iz naslova vaše naročnine na kabelski sistem. Tako npr. ena od komercialnih televizij prejme 4€ od vaše naročnine za svoje delovanje, medtem ko Televizija Slovenija ne prejme ničesar. Mimogrede, če gledate RTV-prispevek, je delež televizije v RTV-prispevku glede na sedanji proračun okoli 4,6€, ob tem, da moramo za ta denar na Televiziji Slovenija poskrbeti za ves program, ki je pomemben za javno dobro, t.j. za kulturo, izobraževanje, izvirni otroški in mladinski program, verski program, program za narodnostne in ostale manjšine. Obenem ima javna televizija velike omejitve, ko gre za oglaševanje, najprej v količini minut oglasov na uro, zatem pa v tem, kaj lahko oglašujemo in česa ne, ter kje lahko oglašujemo in kje ne. Če si izračunate, koliko kabelskih priključkov je v Sloveniji in to pomnožite z denarjem od vaše naročnine na kabelski sistem, boste ugotovili, da komercialne televizije prejmejo iz tega naslova velik del sredstev, obenem pa lahko izdatno tržijo, ni pa jim treba skrbeti za vse vsebine, za katere skrbi javna televizija. Kljub temu bi tudi mi kot ustvarjalci oddaj in snovalci programov z veseljem predvajali manj oglasov, vendar potem, med drugim, ne bi mogli spremljati vseh športnih prenosov, ki jih imamo, pravice za slednje so se namreč v zadnjih desetih letih ne samo podvojile, v večini primerov kar potrojile. Ko moramo tehtati med tem, ali naj imamo več oglasov in zato več športnih prenosov in med tem, ali naj imamo manj oglasov in posledično manj športa, se odločimo za prvo. Gledalci naše odločitve vedno znova potrjujejo tudi z visoko gledanostjo športnih prenosov, ki so, žal, odvisni tudi od velikega števila oglasov in TV-prodaje.«

Varuhinja je v odgovoru gledalcu še zapisala:

»Povsem razumem vašo nejevoljo zaradi oglasnih prekinitev, tudi sama bi si želela, da bi jih bilo manj ali da bi bilo financiranje javnega medija urejeno tako, da bi se jim lahko povsem izognili. K sreči pa jih je bistveno manj kot na komercialkah, saj veljajo zakonske omejitve, hkrati pa tudi upam, da spremembe Zakona o avdiovizualnih komunikacijah ne bodo takšne, da bo oglasov še več!

Če vas to področje zanima, si lahko preberete zapis na moji spletni strani z naslovom [Še več oglasov? Ne, hvala!](#). /.../ Na koncu dodajam še pojasnilo, da se RTV-prispevka

ne plačuje kot naročnino za gledanje javne televizije (poslušanje javnega radia oz. branje novic na MMC ali TTX oz uporabo javnih RTV-storitev), ampak kot prispevek za vsebine in dejavnosti celotnega javnega medijskega servisa. Več o tem najdete na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo>. Če pa bi vas področje financiranja zanimalo še bolj podrobno (koliko je prihodkov od RTV-prispevka in koliko od oglasov), si lahko pogledate letne načrte in poročila, ki so dostopni na tej povezavi: <https://www.rtv slo.si/rtv/kdo-smo/zakoni-predpisi-in-dokumenti/letni-nacrti-in-porocila/471839>.

Morda se vam bo to sporočilo zdelo suhoparno in preveč splošno, vendar kot varuhinja glede financiranja RTV nimam nobenih pooblastil. Občinstvu poskusim pomagati s pojasnili, vodstvo pa vedno spomnim na upravičena pričakovanja, da bo oglasnih prekinitev manj in da bodo čim manj moteče.«

III. VARUHINJA

Varuhinja na mednarodni delavnici o lahkem branju

Varuhinja je 14. junija nagovorila udeležence mednarodnega dogodka EASIT, ki ga je skupaj s partnerji projekta organizirala Služba za dostopnost programov RTV Slovenija. Spomnila je na pionirsko vlogo javnega medija pri razvoju tehnik za dostopnost medijskih vsebin, premikanje meja tudi na področju lahkega branja in tudi na izzive, ki so še pred nami. Gostiteljica dogodka, ki je potekal le preko spleta, je bila Veronika Rot. Delavnica se je sicer osredotočila na novinarske prakse in uporabo enostavno razumljivega jezika oz. t. i. lahkega branja pri tvorjenju vizualnih novinarskih del. Sodelujoči novinarji, uporabniki in strokovnjaki za lahko branje so se v svojih prispevkih spraševali, kako sploh ustvarjati novice v enostavno razumljivem jeziku.

Predstavitve letnega poročila 2020

Varuhinja je letno poročilo, ki ga je objavila marca, do poletja predstavila več inštitucijam, ki jih zanimajo odzivi občinstva javnega medija. Na prvi predstavitvi, 21. aprila, je s sodelavko prijavnice točke **Spletno oko** Uršo Valentič podrobneje spregovorila o spletnih komentarjih in sovražnem govoru. 6. maja je obiskala **Agencijo za komunikacijska omrežja in storitve (AKOS)**, kjer jo je sprejela direktorica agencije Tanja Muha s sodelavci; v pogovoru so se dotaknili tudi pričakovanim spremembam ZaVMS. 10. maja je varuhinja letno poročilo predstavila **varuhu človekovih pravic** Petru Svetini; posebno pozornost sta namenila vlogi javnega medija v času epidemije. Na **Ministrstvu za kulturo** se je 11. maja srečala z Uršulo Menih Dokl, v. d. generalnega direktorja Direktorata za medije in njenimi sodelavci. Med temami pogovora je bila tudi dostopnost vsebin za gluho in slepo občinstvo. Isti dan je varuhinja obiskala tudi **Društvo novinarjev Slovenije**, kjer se je s predsednico društva Petro Lesjak Tušek, generalno sekretarko Špelo Stare in predsednico Novinarskega častnega razsodišča Tatjano Pirc pogovarjala o položaju javnega medija in medijskih izzivih. Na

srečanju s sodelavci **Zagovornika načela enakosti**, ki je potekalo 26. maja na daljavo, pa je bilo v ospredju prizadevanje javnega medija, da bi bilo čim več vsebin dostopnih senzorno oviranemu občinstvu.

IV. SPLOŠNO

30 let države Slovenije v programih RTV Slovenija

Poslušalka in gledalka **A. Č.** je v radijskih in televizijskih programih RTV Slovenija pogrešala več vsebin, posvečenih obletnici samostojnosti Slovenije:

»Oglašam se vam v zvezi s programom na sam praznik državnosti in in samostojnosti. OB gledanju sporeda na ta prazničen dan moram reči da sem razočarana in pošteno jezna da ta pomemben dan ni praznično obarvan, s prispevki, posnetki in vsem mogočim arhivom ki pri vas nedvomno obstaja. Moja generacija ki je vse to doživela vaš odnos do tega praznika preprosto ne razume. Spored deluje kot da so vsi uredniki in novinarji na dopustu, če pa je tako pa naj tam kar ostanejo. Prav tako je prvi program. Zgledujte se po lokalnih radijskih postajah kjer že ves dan predvajajo domoljubne, narodne pesmi, slovenske napeve da se ve kaj praznujemo.«

Varuhinja je gledalki in poslušalki poslala nekaj povezav na izstopajoče spominske in slavnostne oddaje oz. programe RTV Slovenija, ki so bili predvajani junija oz. na sam dan državnosti.

Gledalko **M. P.** je zmotilo, ker je bil v prazničnih dneh predvajan dokumentarec o prvem predsedniku slovenske vlade, ne pa tudi o prvem predsedniku samostojne Republike Slovenije:

»Sprašujem se ali je RTV Slovenija še vedno neodvisna TV hiša za vse državljane Slovenije, ali je pod vplivom le ene stranke. V nocojšnjem večernem programu ob 30 letnici državnosti se sploh ne omenja prvega predsednika Slovenije Milana Kučana. Saj so mi všeč orglice vendar se vam ne zdi, da se z "državnikom z nasmehom zgodovine", poudarja le ena stran naše zgodovine. Prav tak občutek se žal zazna tudi v pogovoru s sedanjim predsednikom Borutom Pahorjem.«

Iz odgovora **varuhinje**:

»V radijskih in televizijskih programih je bilo v zadnjih tednih toliko različnih vsebin ob 30-letnici, da jih je komajda mogoče naštet. Ker ste mi pisali glede dokumentarnega portreta Lojzeta Peterleta, ki je nastal ob 30-letnici države, potem lahko zapišem, da sem si ga z zanimanjem pogledala, saj je vsebinsko zanimivo predstavil predsednika prve slovenske vlade. Naj omenim, da je TV Slovenija ustvarila tudi dokumentarni portret prvega slovenskega predsednika Milana Kučana, in sicer ob 20-letnici

Slovenije. Dokumentarec je prosto dostopen na spletu in je občasno tudi ponavljan:
<https://www.rtv slo.si/4d/arhiv/108659441?s=tv.>«

Gledalec **T. P.** se je v svojem sporočilu zahvalil za »lep prenos proslave ob 30-letnici«.

Covid-19: informiranje o javnem zdravju, junij

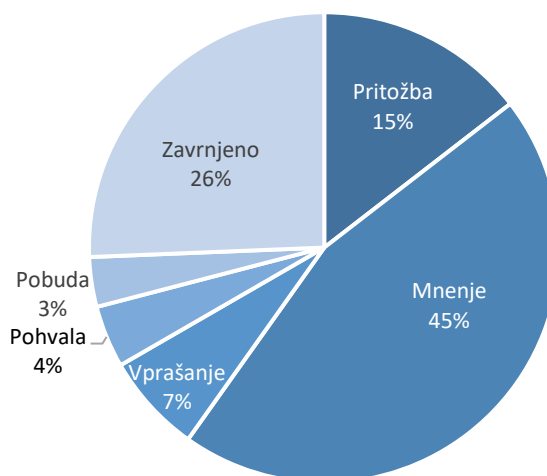
Junija je na varuhov naslov prispelo 18 sporočil, poslanih na več naslovov, ki so vsebovali spletne povezave, kopije objav ali zapise o epidemiji, ukrepih in cepivih, predvsem o njihovi (ne)zanesljivosti, (ne)varnosti in (ne)potrebnosti cepiv. Varuhinja v skupinskih dopisovanjih ni sodelovala.

STATISTIKA

	JUNIJ 2021	MAJ 2021	JUNIJ 2020
TELEVIZIJA SLOVENIJA			
SKUPAJ	32	61	118
Informativni program	17	41	73
Kulturno umetniški program	4	5	13
Razvedrilni program	2	2	5
Športni program	0	2	4
Program plus	2	5	6
Ostalo	7	6	17
REGIONALNI CENTER / TV program	0	1	0
Televizija Koper	0	1	0
RADIO SLOVENIJA			
SKUPAJ	9	10	7
Radio Prvi	5	7	5
Val 202	3	3	1
Ostalo	1	0	1
MMC			
SKUPAJ	3	24	20
Novinarske vsebine	3	4	6
Uporabniške vsebine	0	19	10
Storitve	0	1	4
PROGRAMI ZA NARODNOSTNI MANJŠINI			
SKUPAJ	0	0	1
Radio Capodistria	0	0	1
RTV SLOVENIJA			
SKUPAJ	73	84	62
Jezikovna kultura	4	8	2
Oglaševanje	1	2	6
Dostopnost in prilagojeni programi	2	0	2
RTV prispevek	1	4	2
Tehnične zadeve	4	3	0
RTV SLO - splošno	26	20	24
Varuhinja	1	2	0
Ostalo	4	7	0
Zavrnjena obravnava	30	38	26
VSI ODZIVI	117	180	208

Statistika po vrsti odziva

SKUPAJ	117
Pritožba	17
Mnenje	53
Vprašanje	8
Pohvala	5
Pobuda	4
Zavrjneno	30

SKUPAJ	117
Elektronska pošta	74
Spletni obrazec	11
Pismo	3
Telefon	26
Na pobudo varuhinje	3

